

Bijlage VWO
2007

tijdvak 1

Latijn

Tekstboekje

Tekst 1

De Trojanen hebben schipbreuk geleden voor de kust van Carthago.

223 Et iam finis erat, cum Iuppiter aethere summo
224 despiciens mare velivolum terrasque iacentes
225 litoraue et latos populos, sic vertice caeli
226 constitit et Libyae defixit lumina regnis.
227 Atque illum tales iactantem pectore curas
228 tristior et lacrimis oculos suffusa nitentes
229 adloquitur Venus: 'O qui res hominumque deumque
230 aeternis regis imperiis et fulmine terres,
231 quid meus Aeneas in te committere tantum,
232 quid Troes potuere, quibus tot funera passis
233 cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis?
234 Certe hinc Romanos olim volventibus annis,
235 hinc fore ductores, revocato a sanguine Teucri,
236 qui mare, qui terras omnes dicione tenerent,
237 pollicitus. Quae te, genitor, sententia vertit?
238 Hoc equidem occasum Troiae tristesque ruinas
239 solabar fatis contraria fata rependens;
240 nunc eadem fortuna viros tot casibus actos
241 insequitur. Quem das finem, rex magne, laborum?
242 Antenor potuit mediis elapsus Achivis
243 Illyricos penetrare sinus atque intima tutus
244 regna Liburnorum et fontem superare Timavi,
245 unde per ora novem vasto cum murmure montis
246 it mare proruptum et pelago premit arva sonanti.
247 Hic tamen ille urbem Patavi sedesque locavit
248 Teucrorum et genti nomen dedit armaque fixit
249 Troia, nunc placida compostus pace quiescit:
250 nos, tua progenies, caeli quibus adnuis arcem,
251 navibus (infandum!) amissis unius ob iram
252 prodimur atque Italis longe disiungimur oris.
253 Hic pietatis honos? Sic nos in scepra reponis?'
254 Olli subridens hominum sator atque deorum
255 vultu, quo caelum tempestatesque serenat,
256 oscula libavit natae, dehinc talia fatur:
257 'Parce metu, Cytherea, manent immota tuorum
258 fata tibi; cernes urbem et promissa Lavini
259 moenia, sublimemque feres ad sidera caeli
260 magnanimum Aenean; neque me sententia vertit.
261 Hic tibi (fabor enim, quando haec te cura remordet,
262 longius et volvens fatorum arcana movebo)
263 bellum ingens geret Italia populosque feroces
264 contundet moresque viris et moenia ponet,
265 tertia dum Latio regnantem viderit aestas

266 ternaque transierint Rutulis hiberna subactis.
 267 At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo
 268 additur (Ilus erat, dum res stetit Ilia regno),
 269 triginta magnos volvendis mensibus orbes
 270 imperio explebit, regnumque ab sede Lavini
 271 transferet, et Longam multa vi muniet Albam.
 272 Hic iam ter centum totos regnabitur annos
 273 gente sub Hectorea, donec regina sacerdos
 274 Marte gravis geminam partu dabit Ilia prolem.
 275 Inde lupae fulvo nutricis tegmine laetus
 276 Romulus excipiet gentem et Mavortia condet
 277 moenia Romanosque suo de nomine dicet.
 278 His ego nec metas rerum nec tempora pono:
 279 imperium sine fine dedi. Quin aspera Iuno,
 280 quae mare nunc terrasque metu caelumque fatigat,
 281 consilia in melius referet, mecumque fovebit
 282 Romanos, rerum dominos gentemque togatam.
 283 Sic placitum.

Vergilius, Aeneis I, 223-283

Tekst 2

Odysseus wordt al zeven jaar vastgehouden door de nimf Calypso, waardoor hij niet kan terugkeren naar zijn vaderland. Athena beklagt zich hierover tegenover Zeus.

'Odysseus,

vol verlangen om zelfs maar de rook van zijn land te zien stijgen,
 zou het liefst willen sterven. Treft dat, Olympische godheid,
 60 u niet diep in het hart? Of was u niet blij met de offers
 die bij de schepen der Grieken in 't breedgebouwd Troje Odysseus
 aan u gebracht heeft? Maar waarom koestert u dan zulk een wrok, Zeus?'
 Daarop gaf Zeus, de Wolkenvergaarder, Athene ten antwoord:
 'Dochter van mij, welk woord ontsnapt aan de haag van je tanden!
 65 Hoe zou ik ooit de grote Odysseus vergeten, die allen
 ver overtreft in verstand en meer dan de anderen offers
 aan de onsterflijken bracht die het ruim van de hemel bewonen.
 Maar in zijn toorn blijft volharden de Aardrijkschudder Poseidon
 om de Cycloop, die Odysseus het licht van zijn oog heeft benomen, -
 70 hem, Polyfemos, een wezen dat zich met goden kan meten,
 sterkste van alle Cyclopen. Hem bracht de dochter van Forkos,
 heerser over de onmeetbare zee, Thoösa, ter wereld,
 die in haar welvende grot het bed had gedeeld met Poseidon.
 Sinds die tijd laat Poseidon, de Aardrijkschudder, Odysseus
 75 rondzwerfen ver van zijn land, maar ziet er van af hem te doden.
 Kom nu, laten wij allen ons over een middel beraden
 hoe hij naar huis kan komen. Poseidon zal heus wel zijn woede

laten bedaren. Want tegen de wil van de andere goden kan hij, geheel alleen, zich onmogelijk blijven verzetten.'

Homerus, Odyssee 1, 57-79; vertaling H.J. de Roy van Zuijdewijn

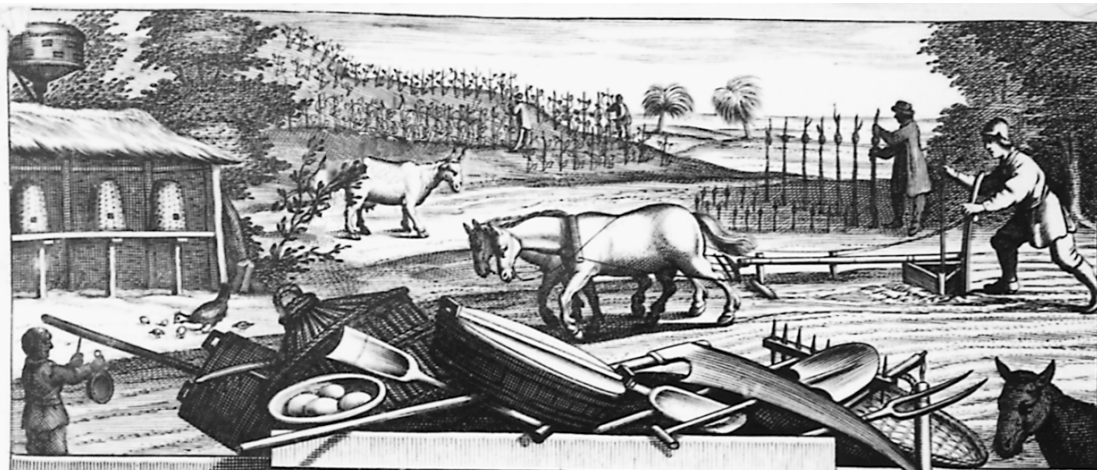
Tekst 3

Venus vraagt Vulcanus nieuwe wapens voor Aeneas te vervaardigen.

370 At Venus haud animo nequiquam exterrita mater
371 Laurentumque minis et duro mota tumultu
372 Volcanum adloquitur, thalamoque haec coniugis aureo
373 incipit et dictis divinum aspirat amorem:
374 'Dum bello Argolici vastabant Pergama reges
375 debita casurasque inimicis ignibus arces,
376 non ullum auxilium miseris, non arma rogavi
377 artis opisque tuae, nec te, carissime coniunx,
378 incassumve tuos volui exercere labores,
379 quamvis et Priami deberem plurima natis,
380 et durum Aeneae flevissem saepe laborem.
381 Nunc Iovis imperiis Rutulorum constitit oris:
382 ergo eadem supplex venio et sanctum mihi numen
383 arma rogo, genetrix nato. Te filia Nerei,
384 te potuit lacrimis Tithonia flectere coniunx.
385 Aspice qui coeant populi, quae moenia clausis
386 ferrum acuunt portis in me excidiumque meorum.'
387 Dixerat et niveis hinc atque hinc diva lacertis
388 cunctantem amplexu molli fovet. Ille repente
389 accepit solitam flammam, notusque medullas
390 intravit calor et labefacta per ossa cucurrit,
391 non secus atque olim tonitru cum rupta corusco
392 ignea rima micans percurrit lumine nimbos;
393 sensit laeta dolis et formae conscia coniunx.
394 Tum pater aeterno fatur devinctus amore:
395 'Quid causas petis ex alto? Fiducia cessit
396 quo tibi, diva, mei? Similis si cura fuisset,
397 tum quoque fas nobis Teucros armare fuisset;
398 nec pater omnipotens Troiam nec fata vetabant
399 stare decemque alios Priamum superesse per annos.
400 Et nunc, si bellare paras atque haec tibi mens est,
401 quidquid in arte mea possum promittere curae,
402 quod fieri ferro liquidove potest electro,
403 quantum ignes animaeque valent, absiste precando
404 viribus indubitare tuis.' Ea verba locutus
405 optatos dedit amplexus placidumque petivit
406 coniugis infusus gremio per membra soporem.

Vergilius, Aeneis VIII, 370-406

1

2

P. VIRGILII MARONIS
cum Veterum omnium
COMMENTARIIS

et
Selectis recentiorum notis
NOVA EDITIO.

Inscripta
Viro Amplissimo
GVALTERO VALKENIER

I. V. L.
Reip. Amstelodamensis
Consuli & Senatori.

Ex Officina
ABRAHAMJ COMMELINJ.
cDc ISc XLVI.

3

4

Tekst 4

In een spoedberaad van de Latijnen stelt koning Latinus voor om aan de Trojanen een groot stuk land te geven. Helaas komt dit voorstel te laat, want tijdens het beraad komt het bericht dat de Trojanen de stad aanvallen. In onderstaande tekst reageren de Latijnen op de aanval.

468 Ilicet in muros tota discurritur urbe.
469 Concilium ipse pater et magna incepta Latinus
470 deserit ac tristi turbatus tempore differt
471 multaque se incusat qui non acceperit ultro
472 Dardanium Aenean generumque asciverit urbi.
473 Praefodiunt alii portas aut saxa sudesque
474 subvectant. Bello dat signum rauca cruentum
475 bucina. Tum muros varia cinxere corona
476 matronae puerique, vocat labor ultimus omnes.

De koningin en haar gevolg roepen de hulp in van de godin Pallas Athene:

477 Nec non ad templum summasque ad Palladis arces
478 subvehitur magna matrum regina caterva
479 dona ferens, iuxtaque comes Lavinia virgo,
480 causa mali tanti, oculos deiecta decoros.
481 Succedunt matres et templum ture vaporant
482 et maestas alto fundunt de limine voces:
483 'Armipotens, praeses belli, Tritonia virgo,
484 frange manu telum Phrygii praedonis et ipsum
485 pronum sterne solo portisque effunde sub altis.'

Vergilius, Aeneis XI, 468-485

Aantekeningen

- regel 468* **tota urbe** door de hele stad
discurritur men rent van alle kanten
- regel 469-470* **Concilium et magna incepta deserit** (hij) verlaat de vergadering en laat de belangrijke voorstellen die hij daarin gedaan heeft, rusten
- regel 471* **multa** veelvuldig
qui + conj. omdat hij
- regel 472* **Aenean** *acc. van Aeneas*
generum *predicatief vertalen*
- regel 473* **alii** de andere Latijnen
- regel 475* **cingo** bevolken
corona menigte
- regel 477* **Nec non** = Et
-que namelijk
- regel 478* **subvehitur** *onderwerp* regina
subvehor + abl. omhoog rijden vergezeld door

regel 479 **comes** *predicatief vertalen*
Lavinia *dochter van Latinus*
regel 480 **oculos deiecta** *de ogen neergeslagen*
regel 481 **ture vapore** *met damp van wierook vullen*
regel 482 **fundo** *laten horen*
 limen *ingang*
regel 483 **Tritonia virgo** *Pallas Athene*
regel 484 **ipsum** *Vul aan eum*
regel 485 **solum** *grond*
 effundo *ombrengen*